

De Drie van Breda bekendste oorlogsmisdadigers in dit register

BHIC krijgt register van Bredase Koepelgevangenis met ruim 600 Nederlandse en Duitse oorlogsmisdadigers

Ze waren verantwoordelijk voor het opsporen van Joodse onderduikers of waren betrokken bij verschillende razzia's. Weer anderen voerden Joden weg naar Duitse concentratie- en vernietigingskampen, waren gevreesde folteraars of infiltreerden in het verzet. Stuk voor stuk gewelddadige potentaten die mensen treiterden en lichamelijk of psychisch vernederden, martelden en mishandelden. Het Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC) in 's-Hertogenbosch heeft een afgedwaald inschrijvingsregister van de Koepelgevangenis in Breda met oorlogsmisdadigers gekregen.

“Het bevat honderden bekende en minder bekende namen van Nederlandse en Duitse oorlogsmisdadigers. Je vindt in dit register niet alleen hun namen terug, maar er werd ook genoteerd waar zij vandaan kwamen, wat ze precies gedaan hadden, hoe oud zij waren en nog veel meer. Het is daardoor een prachtige bron voor allerlei soorten onderzoek. Daarmee vult dit register *Binnengekomen Oorlogsmisdrijven* een belangrijke leemte op in het archief van de gevangenis van Breda”, aldus rijksarchivaris Jan Sanders.

Binnengekomen oorlogsmisdrijven

Vanaf april 1947 werden in de Koepelgevangenis in Breda veroordeelde Nederlandse en Duitse oorlogsmisdadigers opgesloten. Het waren mannen die na de oorlog onder de Bijzondere Rechtspleging tot een (forse) gevangenisstraf waren veroordeeld. Deze gevangenen werden bij binnenkomst ingeschreven in het register *Binnengekomen Oorlogsmisdrijven*. Het register loopt van 18 april 1947 tot en met 16 augustus 1957 en bevat honderden namen. De bekendste namen in het boek zijn Franz Fischer, Ferdinand aus der Fünten en Josef Kotalla, de drie langst zittende Duitse oorlogsmisdadigers in Nederlandse gevangenschap. Oftewel De Drie van Breda.

In 2000 lag het inschrijvingsboek voor oorlogsmisdadigers in een ondergelopen kelder in de Koepelgevangenis in Breda toen een oud-bewaarder het zag liggen en het redde. Hij nam het mee naar huis en gaf het later aan historicus/journalist Richard Hoving die de oud-bewaarder voor zijn onderzoek sprak over zijn ervaringen met Josef Kotalla. Hoving mocht het boek houden. Hij deed onderzoek naar Josef Kotalla, een van de drie langstzittende Duitse oorlogsmisdadigers in Nederlandse gevangenschap, die tot zijn dood in de Koepelgevangenis in Breda heeft gezeten. Vorig jaar verscheen zijn biografie 'De beul van Amersfoort. Biografie van Josef Kotalla 1908-1979'. Na het verschijnen hiervan vond Hoving het tijd om afscheid te nemen van het register en het terug te brengen naar het archief van de gevangenis dat bewaard wordt bij het BHIC in 's-Hertogenbosch. Het wordt in verband met mogelijk nog levende personen voor iedereen openbaar in 2028. Onderzoekers kunnen onder bepaalde voorwaarden toestemming krijgen om dit register eerder in te zien.

's-Hertogenbosch, 11 maart 2020

Noot voor de redactie, niet voor publicatie: Neem voor meer informatie contact op met Margot America, communicatie & promotie BHIC, tel. 073 681 85 00.

Fotobijschriften:

- Foto's van het register Binnengekomen Oorlogsmisdrijven van de Drie van Breda
- Ongedateerde foto van Kotalla in de koepelgevangenis in Breda. Bron: Gevangenis­museum Veenhuizen
- Kotalla in zijn cel in de Koepelgevangenis in Breda, 1973/1974. Bron Foto W.L. Nouwen